

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра туристичного та готельно-ресторанного бізнесу

Допущено до захисту
Завідувач кафедри к.е.н., доцент
Давиденко І.В. (_____)
« » _____ 202_ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавр
зі спеціальності 242 «Туризм»
за освітньою програмою «Економіка та організація туристичної
діяльності»

на тему: **«ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ
ФУНКЦІОНУВАННЯ ТУРИСТИЧНОГО ПІДПРИЄМСТВА (НА
ПРИКЛАДІ ТУРОПЕРАТОРА «КОМРАС УКРАЇНА»)»**

Виконавець:

студент факультету міжнародної економіки
Загубелюк Єлизавета Юріївна _____
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник:

ст. викладач _____
(науковий ступінь, вчене звання)
Павлоцький Володимир Якович _____
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Одеса 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЕФЕКТИВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТУРИСТИЧНОГО ПІДПРИЄМСТВА	5
1.1. Сутність та показники ефективності діяльності туристичного підприємства.....	5
1.2. Фактори, що впливають на ефективність функціонування туристичного підприємства.....	12
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТУРИСТИЧНОГО ПІДПРИЄМСТВА «КОМРАС УКРАЇНА»	20
2.1. Загальна характеристика туроператора «Комрас Україна».....	20
2.2. Оцінка фінансово-економічних показників діяльності туроператора «Комрас Україна».....	25
2.3. Аналіз проблем та перешкод в ефективному функціонуванні туроператора «Комрас Україна».....	35
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТУРОПЕРАТОРА «КОМРАС УКРАЇНА»	41
3.1. Розробка заходів щодо оптимізації внутрішніх бізнес-процесів туроператора «Комрас Україна».....	41
3.2. Розрахунок економічної ефективності запропонованих заходів підвищення ефективності функціонування туроператора «Комрас Україна».....	45
ВИСНОВКИ	56
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	58

ВСТУП

Актуальність теми. Туристична галузь є однією з найбільш динамічних та перспективних сфер світової економіки. В Україні туризм також має значний потенціал для розвитку, адже країна володіє унікальними природними, історико-культурними та рекреаційними ресурсами. Проте, ефективне функціонування туристичних підприємств в сучасних умовах вимагає постійного вдосконалення їх діяльності, пошуку нових шляхів підвищення конкурентоспроможності та адаптації до мінливого ринкового середовища. Особливо гостро ця проблема постає в умовах економічної та політичної нестабільності, спричиненої війною з росією.

Питання ефективності діяльності туристичних підприємств знайшли своє відображення у працях багатьох вітчизняних та зарубіжних науковців, зокрема Кальченко О.М., Нашкерської М.М., Миськів А.А., Фурсіної І.А., Хоми М.М., Жуковської О.А. та інших. Вони досліджували різні аспекти оцінки ефективності функціонування туристичних компаній, пропонували методичні підходи до її аналізу та шляхи підвищення результативності бізнесу. Водночас, динамічність розвитку туристичної індустрії та виклики, з якими стикаються українські туроператори в сучасних умовах, вимагають постійного оновлення та адаптації наукових розробок до практичних потреб галузі.

Мета кваліфікаційної роботи полягає в обґрунтуванні теоретичних засад ефективності функціонування туристичного підприємства, проведенні аналізу ефективності діяльності туроператора «Компас Україна» та розробці практичних рекомендацій щодо оптимізації його внутрішніх бізнес-процесів для підвищення результативності та конкурентоспроможності в умовах кризи.

Для досягнення поставленої мети в роботі вирішуються наступні **завдання:**

1. Розкрити сутність та показники ефективності діяльності туристичного підприємства;

2. Ідентифікувати фактори, що впливають на ефективність функціонування туристичних компаній;
3. Провести аналіз фінансово-економічних показників діяльності туроператора «Компас Україна»;
4. Здійснити оцінку проблем та перешкод в ефективному функціонуванні досліджуваного підприємства;
5. Запропонувати заходи щодо оптимізації внутрішніх бізнес-процесів туроператора «Компас Україна»;
6. Розрахувати економічну ефективність запропонованих ініціатив.

Об'єктом дослідження є процес забезпечення ефективності функціонування туристичного підприємства в сучасних умовах.

Предметом дослідження виступають теоретичні, методичні та практичні аспекти підвищення ефективності діяльності туроператора «Компас Україна».

У процесі написання кваліфікаційної роботи використано комплекс загальнонаукових та спеціальних **методів дослідження**: аналіз і синтез, індукція та дедукція, системний аналіз, економіко-статистичні методи (табличний, графічний, групування), SWOT-аналіз, PEST-аналіз, методи експертної діагностики (порівняння, оцінювання) тощо.

Інформаційну базу дослідження склали наукові публікації вітчизняних та зарубіжних учених з питань ефективності діяльності туристичних підприємств, нормативно-правові акти України, що регулюють туристичну галузь, дані фінансової звітності ТОВ «Компас Україна», аналітичні матеріали профільних інституцій та організацій, результати власних досліджень автора.

Практична значущість роботи полягає в тому, що її результати та рекомендації можуть бути використані в діяльності ТОВ «Компас Україна» для підвищення ефективності функціонування компанії, покращення фінансових результатів та зміцнення конкурентних позицій на ринку туристичних послуг України в умовах кризи.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі на тему «Шляхи підвищення ефективності функціонування туристичного підприємства (на прикладі туроператора «Компас Україна»)» було проведено комплексне дослідження теоретичних основ ефективності функціонування туристичного підприємства, здійснено аналіз ефективності діяльності ТОВ «Компас Україна» та розроблено заходи щодо оптимізації внутрішніх бізнес-процесів компанії.

У першому розділі роботи розглянуто сутність та показники ефективності діяльності туристичного підприємства, а також фактори, що впливають на його функціонування. Встановлено, що ефективність діяльності туристичного підприємства є комплексним поняттям, яке відображає результативність його функціонування та ступінь досягнення поставлених цілей при оптимальному використанні наявних ресурсів. Ключовими індикаторами ефективності туристичної компанії є прибуток, рентабельність, масштаб і обсяг обслуговування туристів та екскурсантів. На ефективність функціонування туристичного підприємства впливає низка факторів, які можна класифікувати як статичні та динамічні, зовнішні та внутрішні.

У другому розділі роботи проведено аналіз ефективності функціонування туристичного підприємства «Компас Україна». Дослідження фінансово-економічних показників компанії за 2019-2023 роки виявило нестабільність доходів, збитковість основної діяльності, аномальну поведінку собівартості та інших операційних витрат, а також хронічну збитковість. Аналіз активів та пасивів компанії показав значний знос основних засобів, нестабільну динаміку грошових коштів, високу залежність від короткострокових запозичень та кредиторської заборгованості. Показники рентабельності ТОВ «Компас Україна» протягом 2020-2023 років мали від'ємні значення, що відображає хронічну збитковість, неефективне використання ресурсів та нераціональну структуру витрат. PEST-аналіз зовнішнього середовища та SWOT-аналіз

діяльності компанії дозволили ідентифікувати ключові проблеми та перешкоди в ефективному функціонуванні туроператора.

У третьому розділі роботи розроблено заходи щодо оптимізації внутрішніх бізнес-процесів туроператора «Компас Україна» та проведено розрахунок економічної ефективності запропонованих ініціатив. Запропоновані заходи включають перегляд умов співпраці з постачальниками туристичних послуг, оптимізацію операційних витрат, автоматизацію та діджиталізацію бізнес-процесів, розвиток онлайн-продажів, залучення додаткових інвестицій, впровадження системи моніторингу дебіторської заборгованості, диверсифікацію продуктового портфелю та цільових ринків, вдосконалення системи комунікацій з клієнтами, оптимізацію організаційної структури та забезпечення постійного навчання персоналу. Розрахунок економічної ефективності запропонованих заходів за трьома сценаріями (песимістичним, нейтральним та оптимістичним) показав позитивний економічний ефект, який покриває витрати на реалізацію ініціатив і генерує додатковий прибуток. Впровадження запропонованих заходів дозволить суттєво скоротити розмір збитків компанії та стане важливим кроком на шляху до відновлення прибутковості та забезпечення стабільного розвитку ТОВ «Компас Україна» в майбутньому.

Таким чином, результати проведеного дослідження демонструють, що ТОВ «Компас Україна» перебуває у глибокій фінансовій та операційній кризі, яка загрожує його подальшому існуванню. Для подолання кризи та підвищення ефективності функціонування компанії необхідно впровадити комплексну антикризову програму, яка включатиме запропоновані заходи щодо оптимізації внутрішніх бізнес-процесів, а також додаткові ініціативи, спрямовані на зростання доходів, оптимізацію витрат та підвищення ефективності діяльності на всіх рівнях. Лише за умови системного підходу до вирішення існуючих проблем та реалізації потенційних можливостей ТОВ «Компас Україна» зможе відновити прибутковість, зміцнити конкурентні позиції на ринку туристичних послуг України та забезпечити сталий розвиток у довгостроковій перспективі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Пилипенко С.М. Теоретичні засади оцінки ефективності діяльності підприємства. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. Вип. 10. С. 254-256.
2. Іващенко А., Дзюба Т. Комплексні підходи до аналізу ефективності діяльності підприємств туристичного бізнесу. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2017. № 1. С. 57–60.
3. Ярославський А.О. Економічна ефективність діяльності підприємства: теоретичний аспект. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія «Міжнародні економічні відносини та світове господарство». 2018. Вип. 20. Ч. 3. С.174-177.
4. Кальченко О. М. Методичні аспекти оцінювання ефективності функціонування підприємств туристичної сфери в інноваційних умовах. *Вісник Чернігівського державного технологічного університету*. Серія «Економічні науки». 2012. № 4 (62). С. 154 – 161.
5. Нашкерська М. М. Особливості аналізу фінансового стану і результатів діяльності туристичного підприємства. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2018. Вип. 5. С. 169 – 173.
6. Миськів А. А., Фурсіна І. А. Ефективність діяльності туристичних підприємств України та шляхи її підвищення. *Вісник ОНУ імені І. І. Мечникова*. 2017. Т. 22. Вип. 3 (56). С. 76 – 80.
7. Жуковська О.А., Хома М.М. Економіко-математичне моделювання розвитку підприємства у сфері туризму. *Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. 2018. № 15. С. 593-601.
8. Кифяк В. Ф. Організація туристичної діяльності в Україні. *Чернівці: Книги-XXI*. 2003. С. 255-256.
9. Балашова Р.І. Розвиток туристичного підприємства: теорія та практика: монографія. Донецьк: видавництво «Вебер», 2009. 343 с.

10. Балашова Р. І. Розвиток методів оцінки ефективності діяльності туристичних підприємств. *Вісник ДІТБ*. 2008. № 12. С. 99-108.
11. Димеденко І. В. Методичні підходи до аналізу ефективності діяльності підприємств туристичного бізнесу. *Вісник ДІТБ*. 2009. № 13. С. 41-46.
12. Балашова Р. І. Ефективність туристичної діяльності і вдосконалення методів її оцінки. *Актуальні проблеми економіки*. 2010. № 3. С. 131-137.
13. Василюх Н.В. Організаційно-економічні засади функціонування та розвитку ринку туристичних послуг: дис. канд.екон. наук; спец. 08.00.03; Центральна спілка споживчих товариств України ЛКА. Л., 2015. с. 217.
14. Борушак М.А. Проблеми формування стратегії розвитку туристичних регіонів : монографія. Львів : ІРД НАН України, 2006. 288 с.
15. Кулешова Н. В., Полякова О. Ю. Маркетингова стратегія туристичного підприємства: моделі формування та оцінювання : монографія. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. 220 с.
16. Шаповал В., Герасименко Т. Фактори та принципи підвищення ефективності діяльності підприємств туристичного комплексу. *Економічний вісник*. 2016. № 3. С. 79–86.
17. Мальська М., Худо В. Туристичний бізнес: теорія та практика : навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2007. 424 с.
18. Казак О. Аналіз ефективності реклами в туристичній сфері. *Економіка і суспільство*. 2017. № 9. С. 227–230.
19. Гаркуша Н.М., Цуканова О.В., Горошанська О.О. Моделі і методи прийняття рішень в аналізі та аудиті: навч. посіб. К. : Знання, 2011. 582 с.
20. Горелов Д., Большенко С. Стратегія підприємства. Харків : вид-во ХНАДУ, 2010. 133 с.
21. Безверхенюк Т.М., Котова Н.О., Попов С.А. Управління проектами в публічній сфері: навчальний посібник. Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2016. 295 с.

22. Шелеметьєва Т. SWOT-аналіз як дієвий інструмент процесу управління розвитком туризму в Україні. *Національна економіка*. 2018. № 6. С. 110–133.
23. Туроператор Kompas Україна. *ТурПошук*. URL: <https://turpoisk.ua/ua/turoperator/kompas> (дата звернення: 01.05.2024).
24. Kompas Україна. *YouControl*. URL: https://youcontrol.com.ua/catalog/company_details/42963918/ (дата звернення: 01.05.2024).
25. ТОВ «Компас Україна». *Опендатабот*. URL: <https://opendatabot.ua/c/42963918?from=search> (дата звернення: 01.05.2024).
26. Про компанію Kompas Україна. Загальна інформація. *Kompas Tour*. URL: <https://kompastour.com/ua/ukr/about/> (дата звернення: 01.05.2024).
27. Про компанію Kompas Україна. Контакти. *Kompas Tour*. URL: <https://kompastour.com/ua/ukr/about/contacts/> (дата звернення: 01.05.2024).
28. Фінансова звітність за 2020 рік ТОВ «Компас Україна». *Clarity Project*. URL: https://clarity-project.info/edr/42963918/finances?current_year=2020 (дата звернення: 01.05.2024).
29. Фінансова звітність за 2022 рік ТОВ «Компас Україна». *Clarity Project*. URL: https://clarity-project.info/edr/42963918/finances?current_year=2022 (дата звернення: 01.05.2024).
30. Фінансова звітність за 2023 рік ТОВ «Компас Україна». *Clarity Project*. URL: https://clarity-project.info/edr/42963918/finances?current_year=2023 (дата звернення: 01.05.2024).
31. Можливо, доведеться стикнутися із підвищенням тарифів на електроенергію – Українські розподільні мережі. *UNN*. URL: <https://unn.ua/news/mozhlyvo-dovedetsia-styknutysia-iz-pidvyschenniam-taryfiv-na-elektroenerhiu-ukrainski-rozpodilni-merezhi> (дата звернення: 07.05.2024).
32. Офіційний сайт. *KeyCRM*. URL: <https://ua.keycrm.app/> (дата звернення: 07.05.2024).